Adviesraad Sociaal Domein Vught

Advies

Aan:	B&W en Gemeenteraad Vught
Van:	Adviesraad Sociaal Domein
CC:	
Datum:	28 januari 2022
Betreft:	Gevraagd advies voor de (concept) nota Armoede –en schuldenbeleid 2023-2026 met de werktitel " Samen voor Perspectief 2023- 2026"

Inleiding

In het Coalitieakkoord Vught 2021-2026 *Een nieuwe start* is opgenomen, dat het armoede- en schuldenbeleid wordt herijkt. De bestuurlijke ambitie: integrale inzet op gezondheid, preventie, inclusie, vroegtijdige interventie en maatwerk komt terug in het nieuwe armoede- en schuldenbeleid voor de komende jaren zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. Hiermee wordt aangesloten bij de centrale doelstelling en de uitganspunten van de Lokale Sociale Agenda (LSA).

Het armoede- en gezondheidsbeleid is een verdieping op de thema's die terugkomen in de LSA. De LSA, het gezondheidsbeleid, het armoedebeleid en de doorontwikkeling Wegwijs+ zijn gelijktijdig opgepakt. De trajecten zijn inhoudelijk sterk verbonden. De LSA dient als overkoepelend stuk waarin op abstract niveau de brede sociale kaders in Vught worden geformuleerd.

Het (concept)beleidsplan "Samen voor Perspectief 2023-2026" zet zich in op:

- het voorkomen van armoede en schulden
- het bieden van uitzicht op een betere toekomst
- het creëren van gelijke kansen om mee te doen.

Een plan waarin beoogd wordt te versterken wat goed is en de verbinding te verstevigen tussen partners en initiatieven die er al zijn.
In dit beleidsplan maakt de gemeente Vught keuzes voor de komende vier jaar op het gebied van armoede en schulden. Visie en doelen worden aangegeven. Daarnaast schetst de gemeente hoe zij deze doelen wil bereiken en hoe zij het beleidskader meten en monitoren.
Beleidsplan:

- Armoede, de huidige situatie
- Visie en aanpak
- Doelen en activiteiten
- Samenwerking
- Meetbaar en Merkbaar

Adviesraad Sociaal Domein Vught

Advies

Probleemstelling

Kan de gemeente haar ambities verwoordt in het beleidsplan “Samen voor Perspectief 2023-2026” waarmaken met de keuzes die zij maakt op het gebied van armoede en schulden, het bieden van uitzicht op een betere toekomst en het creëren van gelijke kansen om mee te doen?

Wijze van aanpak

- Werkgroep Participatie van ASD heeft uitgebreid het beleidsplan “Samen voor Perspectief 2023-2026” bestudeerd en besproken.
- De presentatie van de LSA in onze vergadering van 20 mei 2022 en de praatdocument “Lokale Sociale Agenda en doorontwikkeling Wegwijs+ voor de Adviesraad Sociaal Domein”, die ook onderdelen bevatten van “Participatie”.
- De notitie “Voor elkaar in Vught” is uitgebreid bestudeerd en besproken.
- Penvoerders van de nota zijn hierover bevraagd.
- Schriftelijke informatie is geraadpleegd. Informatie over de doelgroepen is nagegaan.

Bevindingen

Bij de totstandkoming heeft de gemeente met inwoners, lokale partners en professionals gesproken over de thema’s armoede en schulden. Maatschappelijke lokale partners hebben meegedacht over uitgangspunten en doelen. Inwoners en ervaringsdeskundigen waren uitgenodigd om hun ideeën te delen (Omarmen, met een narratief onderzoek en via WijinVught.nl). Ook de Adviesraad Sociaal Domein is betrokken bij de nota. Met iedereen is op een interactieve manier gekeken welke zaken zij belangrijk vinden in de aanpak armoede en schulden.

In het beleidsplan is de rode draad hiervan ook terug te vinden. De ASD vindt dit een juiste wijze van samenwerken met de inwoners van Vught. Hiermee schept de gemeente een groot draagvlak voor haar beleidsplan.

In de uitvoering van de nota zoekt de gemeente de samenwerking op. Bij de (door)ontwikkeling van de doelen en activiteiten, maar ook bij de evaluatie, bijstelling en uitvoering worden ze betrokken. Prima voornemens die straks wel uitgevoerd moeten worden.

Aan de hand van de 5 onderdelen wordt het beleidsplan besproken:

1. Armoede, de huidige situatie
2. Visie en aanpak
3. Doelen en activiteiten
4. Samenwerking
5. Meetbaar en Merkbaar

1. Armoede, de huidige situatie

Terecht wordt aangegeven dat armoede naast het financiële onderdeel ook sociale gevolgen heeft ("doe ik mee? Heb ik dezelfde kansen?") en een gevoelsmatig onderdeel ("voel ik me arm? Hoe beleef ik mijn financiële situatie?"). Definities van armoede zeggen daarmee niets over hoe armoede ervaren wordt.
Hiermee wordt aangegeven dat de omvang van de doelgroep groter is dan vermeld in het beleidsplan "…ongeveer 700 huishoudens die leven in armoede en 1 op de 14 kinderen leeft in armoede". Want alleen de financiële armoede wordt besproken. Inwoners die de kans lopen om in armoede te leven wordt beschreven op basis van de voornaamste inkomstenbron en samenstelling van het huishouden. Wellicht kunnen de cijfers meer geactualiseerd worden.

2. Visie en aanpak

De ASD kan meegaan met de visie :

"Alle inwoners (moeten) kunnen meedoen, ook de inwoner met een laag inkomen. En staan we voor gelijke kansen waarbij we het concept positieve gezondheid gebruiken omdat armoede op alle leefgebieden invloed heeft, en daarmee ook op alle dimensies van positieve gezondheid.
De gemeente gaat uit van een positief mensbeeld en leveren maatwerk."

Ook de aanpak is in overeenstemming met vorenstaande visie.

De ASD is van mening dat **"4. Laagdrempelig en doorbreken stigmatisering en imago"** het belangrijkste onderdeel is van de aanpak van armoede:

> Armoede en schuldhulpverlening en alles wat hierbij hoort heeft te maken met beeldvorming, stigmatisering en imago. Veel mensen ervaren een hoge drempel om hulp te vragen. Of schamen zich om geldzorgen te bespreken. Het vraagt veel moed om hierover te praten. Het betekent voor ieder mens veel om voorbij je eigen schaamte te

komen. Het overbruggen* van dit schaamtegevoel is de reden waarom een goede behandeling bij het (allereerste) contact heel erg belangrijk is. (*zie ook: *Doel1: Voorkomen van armoede en schulden / preventief)*

3. Doelen en activiteiten

Heel belangrijk:

> "Met dit nieuwe beleid kijken we breder, want er speelt vaak veel meer problematiek en niet alleen op het gebied van financiën. We leggen daarbij de focus op de genoemde doelgroepen en gebruiken hiervoor de bovengenoemde aanpak. Bestaande activiteiten gaan we samen met inwoners en lokale maatschappelijke partners versterken, verbinden en vergroten. Om wat we al doen nog beter te maken. En **ontwikkelen we vooral nieuwe activiteiten op het gebied van preventie: het voorkomen van armoede en schulden, en het bieden van perspectief "**

Ook belangrijk; zou basishouding moeten zijn van iedere hulpverlener:

> "Een respectvolle benadering vanuit nabijheid en vertrouwen (positief mensbeeld), erkenning, positieve ondersteuning zonder oordelen, met daarbij focus op eigen veerkracht en regie, is de manier waarop we het binnen de gemeente Vught gaan doen."

Doel1: Voorkomen van armoede en schulden / preventief

De ASD benadrukt hierin het grote belang van "Weghalen van schaamte en taboe en geldzorgen bespreekbaar maken i.s.m. ervaringsdeskundigen: besef en openheid." (bij: *inzetten nieuwe activiteiten*).
Het is een flinke uitdaging om bij betrokkenen het schaamtegevoel, het verminderde zelfvertrouwen en eigenwaarde, de angst om afgewezen te worden en het wantrouwen jegens de overheid te helpen overwinnen.
ASD is van mening dat dit de belangrijkste nieuwe activiteit is en dat hiervoor alle zeilen moet worden bijgezet.

De Wijkpunten spelen hierbij een belangrijke rol. Eerder is al onderkend wat voor een belangrijke functie zo'n buurtontmoetingsplek kan hebben. De gemeente zou extra professionele hulp kunnen bieden bij bv. 'interne communicatie' voor de buurt. Breng "de Gemeente" naar de wijk zodat deze laagdrempeliger wordt.
'Omzien naar elkaar' wordt hiermee ook gestimuleerd.

Doel2: Ondersteunen: kunnen meedoen in de samenleving

De ASD onderstreept het belang dat iedereen, los van de financiële situatie, mee kan doen aan sport, cultuur of andere (sociale) activiteiten.

Een knelpunt is dat de gemeente Vught voor de minimaregelingen verschillende normen gebruikt. Deze liggen tussen de 110% en 130% van het wettelijk sociaal minimum en/of de bijstandsnorm. Deze zijn niet eenduidig en te complex voor inwoners en partners.
Door de norm van 120% van de bijstandsnorm te hanteren (m.u.v. de collectieve zorgverzekering: 130%), worden de generieke minimaregelingen inzichtelijker voor de inwoners. Toch blijft maatwerk nodig.

Doel 3: Versterken: vergroten van eigenwaarde en zelfredzaamheid, perspectief bieden

Niet duidelijk is hoe

- *het aanspreken van kwaliteiten talenten en krachten van onze inwoner, en stimuleren om zijn of haar talenten en krachten te vergroten.*
- *het ontwikkelen van vaardigheden en het vergroten van eigenwaarde en zelfvertrouwen*

in de praktijk zal worden gebracht.

4. Samenwerking

De ASD onderstreept het belang van samenwerking met (lokale) partijen. Hiermee wordt voor het beleid ook een breed draagvlak gecreëerd. Wel moet er een overzicht zijn van elkaars bezigheden zodat dubbelingen of overlap worden vermeden.

Daarnaast is de gemeente gebaat “af te kijken” hoe omliggende gemeenten/overheden/ sociale partners omgaan met dit vraagstuk. Wellicht bestaan er mogelijkheden om de krachten te bundelen op kennisgebied en te leren van elkaar. Een voorbeeld is de gemeente Heusden, ambtenaren heten daar “mogelijkmakers”. De gemeente Heusden (relatief beleidsarme gemeente) heeft een programma ontwikkeld en werkt met intervisiegroepen. Ambtenaren/mogelijkmakers leren hoe zij vaardiger een responsieve rol oppakken, zij leren in samenspel[1] met inwoners te werken. Een MogelijkMaker neemt initiatief en eigen verantwoordelijkheid. Dit vraagt om lef en durf je de randen van het speelveld op te zoeken

[1] https://www.heusden.nl/fileadmin/introduction/downloads/Bijeen/Folders_en_flyers/MogelijkMakerspaspoort.pdf

en waar nodig te overschrijden. De gemeentesecretaris van Ermelo roept op[2] tot het vormen van een gideonsbende.
Een van de onderdelen van de pilot Welkome Wijk[3] waren leerbijeenkomsten die Movisie als intervisie-sessies voor de projectgroep verzorgde. Deze leersessies hadden als doel om kennis te delen over het tegengaan van discriminatie bij mensen met psychische kwetsbaarheid én wat nodig is om een wijk gastvrij te maken. Maar ook om van elkaar te leren en elkaar te consulteren over specifieke praktijksituaties. Het bood deelnemers de mogelijkheid om de invalshoek en kennis van andere partners te betrekken bij het omgaan met zo'n praktijksituatie.

5. Meetbaar en Merkbaar

Eerst meer onderzoek, dan meetbare doelen stellen

"Er zijn een aantal landelijke en lokale monitors zoals de Divosa Benchmark Armoede en Schulden, de Landelijke Monitor Vroegsignalering. Deze monitors helpen onze gemeente methodieken en onderzoeksbureaus beschikbaar. Bijvoorbeeld Armoede Index van Kwiz of Stimulanz. Kortom: *er zijn veel meetinstrumenten, landelijk en lokaal*. Het is belangrijk de juiste meetinstrumenten te kiezen, op activiteitenniveau, combinaties van activiteiten en over het totaal."
Wellicht kan **De Doorbraakmethode**[4] van waarde zijn voor de gemeente Vught.

> De Doorbraakmethode biedt instrumenten voor sociaal professionals om multiprobleem-huishoudens te ondersteunen om de regie terug in handen te nemen. De Doorbraakmethode maakt het mogelijk om maatwerk te leveren en zo een integraal plan te maken voor al het hulpaanbod dat tot beschikking is, met als doel om het systeem zo normaal en logisch mogelijk vóór mensen te laten werken.

Conclusies

- De ASD kan in grote lijnen meegaan in het beleidsplan Armoede en schulden 2023-2026 van de gemeente Vught

[2] Bron, platform 31, https://www.platform31.nl/nieuws/samenspel-tussen-gemeente-en-bewoner-7-lessen-en-een-oproep-voor-gemeentesecretarissen

[3] https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-10/Factsheet%20Welkome%20wijk.pdf

[4] https://www.doorbraakmethode.nl

- Daar alleen de financiële armoede wordt besproken, moet de omvang van de doelgroep ("…ongeveer 700 huishoudens die leven in armoede en 1 op de 14 kinderen leeft in armoede") naar boven worden bijgesteld

- Er is veel te behalen als er bij de betrokkenen het schaamtegevoel, het verminderde zelfvertrouwen en eigenwaarde, de angst om afgewezen te worden en het wantrouwen jegens de overheid te helpen overwinnen. De ASD is daarom van mening dat dit de belangrijkste nieuwe activiteit is en dat hiervoor alle zeilen moet worden bijgezet

- Een knelpunt is dat de gemeente Vught voor de minimaregelingen verschillende normen gebruikt. Deze liggen tussen de 110% en 130% van het wettelijk sociaal minimum en/of de bijstandsnorm. Deze zijn niet eenduidig en te complex voor inwoners en partners. Door de norm van 120% van de bijstandsnorm te hanteren (m.u.v. de collectieve zorgverzekering: 130%), worden de generieke minimaregelingen inzichtelijker voor de gebruikers.

- De ASD onderstreept het belang van samenwerking met (lokale) partijen. Hiermee wordt voor het beleid ook een breed draagvlak gecreëerd.

- Wijkpunten hebben onverminderd (professionele) aandacht nodig om hun aandeel in het geheel te kunnen uitvoeren.

Aanbevelingen

- De Doorbraakmethode [Instituut Publieke Waarden (IPW) en SchuldenlabNL (SNL)] is de moeite van het bestuderen waard. Het is de ASD niet duidelijk of de Doorbraakmethode bij de gemeente Vught bekend is of, zo ja, in gebruik is of niet

- Om het blikveld van betrokkenen te verruimen, kunnen de beleidsvoornemens ter bestrijding van Armoede en Schulden promoten in een goed leesbare vorm worden gegoten en vervolgens worden aangeboden aan de verschillende media.

- Ontwerp een activiteiten (Uit) agenda, neem hierin op welke sociale activiteiten worden georganiseerd, waar deze plaatsvinden en hoe inwoners (toegankelijk voor iedere inwoner!) zich kunnen aanmelden. Breng deze eens per kwartaal uit.

- Alleen kijken naar het inkomen is volgens het Nibud[5] anno 2023 niet meer voldoende om te kunnen bepalen of mensen in aanmerking komen voor bepaalde inkomensondersteunende maatregelen. De stijging van de energieprijzen en de daaruit voortvloeiende inflatie blijft voelbaar in de portemonnee komend jaar. Er zit een maximum aan wat mensen kunnen betalen aan maandelijkse uitgaven. Daarom pleit het Nibud ervoor om uitgavencijfers en persoonlijke omstandigheden een grotere rol te laten spelen bij het maken van beleid.

- Uit onderzoek is gebleken dat veel huishoudens geen gebruikmaken van landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen, terwijl zij daar wel recht op hebben. Daarbij wordt geadviseerd meer samenwerking tussen gemeenten, het UWV en de SVB te stimuleren om het zogenaamde niet-gebruik tegen te gaan.

- Maak jaarlijks een jaarslag op waarin wordt beschreven wat is uitgevoerd, wat er gaande is geleerd en waar ruimte is voor evaluatie, wat ging minder en wat ging goed.

- Benoem vooraf meetpunten, evalueer deze (tussentijds) en stel waar nodig bij.

- Blijf terugkerend breed communiceren over relevante informatie of bijeenkomsten.

- Vught maakt geen gebruik van een rekenprogramma (zie: www. berekenuwrechtplus.nl) waarop burgers zelf kunnen nagaan waar ze recht op hebben. Het zou dienstig als de gemeente (Wegwijs+ ?) de burgers bij hun onderzoek te wijzen op deze tool.

Uw reactie op dit advies stellen wij zeer op prijs.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein Vught,

René van Vugt

voorzitter ASD Vught

[5] https://www.nibud.nl/nieuws/2023-financieel-gezien-bijkomen/